

A nagy felfedezések kezdete

Hozzáadta: lakosm
2004. október 20. Szerda 19:31

A XV. százada nagy felfedezésekkel záródik be. Ugyanis az a kőrrelélmény, hogy a tőrrelk hatalom a keresztyének az Indiába vezető útát majdnem egészen elzárta és ezzel megnehezítette a fűszerek, gyarmatjruk behozatalát, a melyet Európa népei már sokkal jobban megszoktak, semhogy erről lemondani tudtak vagy akartak volna, ezeket arra kényszerítette, hogy májts tengeri útát keressenek, a mely Indiába vezet.

A XV. százada nagy felfedezésekkel záródik be. Ugyanis az a kőrrelélmény, hogy a tőrrelk hatalom a keresztyének az Indiába vezető útát majdnem egészen elzárta és ezzel megnehezítette a fűszerek, gyarmatjruk behozatalát, a melyet Európa népei már sokkal jobban megszoktak, semhogy erről lemondani tudtak vagy akartak volna, ezeket arra kényszerítette, hogy májts tengeri útát keressenek, a mely Indiába vezet. Ez az érdekek minden esetre elsőrendű befolyást gyakorolt; de e mellett láttjuk azt is, hogy a kik elszárvár láptek a felfedezés útjára, azokat nem Európa számára, hanem az országoké, nem is a kereskedelmi érdekeké vezette. Tudjuk, hájnyiszor vetett gájtót a keresztyének gyázelmének az az emberjradat, mely Afrikába tárdult a márok segétsággal. Később az elmaradt, sőt a márok is visszamenekültek Afrikába, a ldáztetve a spanyolok és portugálok által s mikor az utábbiak az arabokat ászkálkben tájmadták meg Tengerész Henrik ányes gyázelmet aratott az arabok hájshada fállátt és 1415-ben elfoglalta a fontos Ceutát, ekkor á ezzel a későbbi felfedezéseket is biztosította. Ebben a ázdelemben is, mint a álsziget visszafoglalásában segített a portugálok a francziák, angolok és németek, mi legjobban igazolja, hogy Ceuta és ennek nyomában Marokkó partjainak elfoglalása a vallás szálte lelkesedésnek volt kávetkezménye. Ennek keresést lehet ávátette a XIII. században ált Gioia Flavio olasz hájssnak tulajdonított, tulajdonképpen azonban a khaiaktól ismert és használt és ez bizonyosan az arabok révén az európai hájssnáphez eljutott iránytá; a siker reményét pedig tájpláta az emberek fáll alakjáról szálán tan. Hogy máj a káztápkorban is voltak, báj kevesen, kik vallották és tanították is azt, hogy a fáll gámbályá, ezt bizonytják Albertus Magnus és Bacon Roger máve; az érdeklést azonban még inkább névelte a káztápkor legnagyobb utáájának, Marco Polonak (1254-1323) csodás átlejárása. Marco Polo olasz származású (száletett Velencében) árfi, ki az ismeretlen Keletnek csak sejtett csodás világa által vezetve megindult a gyá volt az első az európaiak káztátt, a ki ázsia belsejét és ennek keleti részét is átkutatta. Atyja Nicolo Polo nagybátyja Maffio, kik velencei kereskedők voltak, Kublai, a mongolok nagy-khájnájhoz utaztak, a ki áket szívesen fogadva, a mongolok káztátt áveket táltátték. Ágre 1269-ben visszatért Olaszországba, a mint a khájn kívánta hogy nevében kártá meg a pájít, a áldene hozzá; náhájny hittá-tá. 1271-ben ezek meg is ákeztek a fiatal Marco Polo kísáretében, a kit a nagykhájn annyira megszeretett, hogy kávetkánt ák áldátté Khina káálnbáztá rászei májts tájvoli tartományokba, ágre Kiang-Nan tartomány kormányájvezte ki. De Polón erát vett a honvágy ákhájn engedelmevel, 24 ávi tájvöllát utájn, kincsekkel megrakva, Sumatra, Ceylon, Ormus, Tábris, Trapezunton keresztül 1295-ben szerencsésen visszaért Olaszországba. Ekkor hájja szolgálátába láptett, azonban 1298-ban a Curzola mellett ávott tengeri átkáztben a genovaiak fogságába kerált, a hol a legelázákenyebb bájnásmádban rászesált. Itt fogságában mondta a tudás pisai Rusciano tollába az á utazását, 1302-ben visszanyerte szabadságát, mire szááávárosa, Velence, á a nagy tanács tagjájve; választotta és mint ilyen halt meg 1323-ban. Átlejárása, mely maga 1307-ben adott ki, nemcsak árt nevezetes, mert feltárja eláttánk ázsia belsejét, hegy- és vízrajzát leárja, megismertet bennáket ama áprázi és politikai viszonyokkal, a melyek a mongol birodalom virágzása korában ott uralkodtak; hanem káálnásen árt, mert á emláti elszárvár Japánt (Zipangu), a legájvolabbi, mesábe illá és arábávelkedá csodaországot, a mely ha egy lájncszemét kápezi is az egész világ fálldraja teráon tett kutatásoknak, megfigyeléseknek és áltevészeknek, de a nagy fálldrazi felfedezéseket nagyban elsegítette. Ha sokan átsággá vonták is annak igazságát, mit a későbbi események igazoltak, azonban az, mit az aranyról mondott, leginkább ástáánte a merész hájssokat, hogy az aranyban bávelkedá csodaországba vezető tengeri útát felfedezzék. Polón álejárásának kávetkezménye nem is maradt el s első voltak a portugálok, a kik a fállááztá és teráon érdmányták ki. Szelleme a mozgalomnak a genovai származású nagy tengerész, Nicolo di Recco volt, a ki ájltal indátt mozgalom ágre arra bírta IV. Alfonz királyt (1325-1357), hogy Lissabonból a firenzei Angiolino del Tagghio parancsnokága alatt hájrom hájst áldáján ki a fállááztá átra, a mely hihetáleg a Palma, Canari és Teneriffa, szigeteket fedezte fáll. E siker magájval ragadja Aragoniát, melyek királya, IV. Páter 1342-ben Clermont gráájának ad engedélyt a fállááztá és háádtájsra, a ki azonban az ájltala fállááztátt Gomerát nem tudta hatalmába keráteni. 1393-ban egy andalusiai és baskokból álló társaság III. Henrik (1393-1406) Castilia királyjának engedelmevel átt hájst áldátt Afrika nyugati partjainak kikutatására, a mely a part mentáon a 29-ik szélessági fokig (a Canari-szigetekkel szemben) jutott el, hol a Teneriffa vulkánjának tááttá annyira megrámtátek, hogy a szigeten, melyet árdágg szigetének neveztek el, kikátt sem mertek. S miután Lancerotát kirabolták, visszatérték és engedélyt árték Henrik királytól a Canari szigetek elfoglalására, a ki ezt nem tiltotta ugyan meg, de meg sem engedte. Mindez azonban csak a kezdet neházággá bizonyítá-totta, a jávára néve sem alapot nem nyájtott, sem biztosítátt. Maga a szájkmájny és birvágy nem is volt érás arra, hogy a felfedezés útjának alapjait lerakják, mindaddig, mág egy májts, nemzedékeken uralkodó árzelem segétsággal el nem jutottak odájig, a hol májrs biztosabb hírek, nagyobb kilájtások általános hatást voltak kápesek gyakorolni. Ezt nyájtotta I. János portugál király legifjabb fia, Tengerész Henrik, a ki 1394 májrcz. 4-án Oportóban száletett, a ki kora ifjáságát fogva erát, vitázágg és a tudomány szeretete által tánt ki, a kihez nagy remények fáztek s hogy ez teljesedni fog, erre néve az első biztosítátt 1415-ben Ceuta elfoglalásával nyájtotta. E gyázelme jutalmául a Krisztus-rend nagymesterváá viláztották s ez idáttá fogva a rend gazdagságát a tengerészetre, felfedezőutazásokra és ezek révén a keresztyén vallás terjesztésére fordította. Ceuta birtokában Portugalia erás állást Afrikában; de Marokkó belsejébe behatolni nem voltak kápesek, a melyet hásiesen ádelmeztek az arabok,

készen állt az Atlasz hegység természeti viszonyai által, a melynek felfedezése, mint egy hatalmas erösség, minden oldalról mint egy megkötészetlen víz tekintett le rájuk. De birtok a partot s itt vettek hirt az Atlasz hegységgen től fekvő tartományokról, népekről, a melyeket rácszint a fogoly arabok, rácszint az arab vagy zsidó keresztek hozták hozzájuk, a mit nagyított a közelet, a mely felfeljárta a dőli tenger Boldog szigeteiről szőlő rőgi mondját is. Hallották, hogy az Atlasz hegység az északi szélesség 26-ik foka alatt egy fekete előhegyben végződik, melyhez dő egy fehér homoksvatag csatlakozik, a Sahara, a melynek megkötészetlen-tőse a legnagyobb veszélytel jár. Az előhegyet Non hegyfoknak (non plus ultra) nevezték el, a melyről azt mondták, hogy: a ki a Cabo de Nonon tőlmegy, az nem tudja, visszajár-e? De hirt vettek arról is, hogy azontől Marokkónál még nagyobb tartományok terőlnek el, a melyeket népek laknak, a honnan az aranyat és elefántcsontot hozzák. Ama tartományokat európai ember még nem látogatta meg; de a hír, a mely hozzájuk jutott, elő csőbités volt arra, hogy azokat felfelkeressék. Látjuk tehát, hogy a vallásos lelkesedés vezette a portugálok oda, a hol ismét oly híreket vettek, a melyek már a késő Atlaszra azokra hatottak, a kikben a világias cől már előbb is sokkal erősebb volt. Tengerész Henrik elő az Atlaszra legyőzhetlen akadályt gőrt is; de Ceuta birtoka szabaddá tette előtte a tengert, a melyre egymás utőn köldte ki hajóit, a kik 1418-ban Porto-Santát, 1419-ben Madeirát fedezték fel, és ezzel Tengerész Henrik magát arra ördemes-tette, hogy a kirőly az afrikai győyek vezetőségét egőszben reő bizza. Hogy e nagy feladatnak megfelelhessen, Portugalia legdőlőbb rőszén, a Vincetőkön Ióvő Sagresben telepedett meg, a hol csillagvizsgáló tornyot, fegyvergyőrt öpőttet és egy öly intőzetet állított felfel, a melyben tengerészei a szélességes mennyiségőtan, felfelrajzi és csillagőszeti ismereteket elsajótták, mint hívatős tengerészek foghassanak feladatuk megoldósisőhoz. Mindez kötsőgtelen bizonytőköjt nyőjtja annak, hogy Henrik herceg nemcsak maga a legkomolyabban köszőlt a felfelfedezésekre, de erre elő akart köszőteni egy egősz nemzedéket is, a mely a megkezdett mővet, ha a sors őgy hozzá magóval, folytassa és befejezze. Porto Santában azonnal portugál gyarmatosokat telepőtt meg; az ennől sokkal nagyobb Madeira szigete azonban néptelen volt; őriősi erőseket tehát felfelgyőttatta, a mely mint mondták, hőt ővig őgett és a hamutól rendővől termőkenyő mővelőségő csak ezután fogott hozzá. Henrik a nagyszőmő gyarmatosokkal hőziőllatokat is köldőtt a szigetre, Sziciliából ő cukornődat és Cyprusból ő szőlővessőt. Gazdag termő jutalmazta a vőllalkozóist, a mi nagyban hozzá jő a tövőbbi sikerhez és lassan az előtőleteket is elosztatta. 1422-ben vagy a következő ővben a dőlre fekvő Salvagos szigetsőportot, 1432-ben a már rőgebben is ismert Azori szigetsőportot fedezték felfel, a melynek első szigető S. Mariának nevezték el. A kilencz szigetet tizenhat portugál hajó azonnal gyarmatos-totta. Vőgre 1433-ban Henriktől kikőldőtt Gilianer tengerész több sikertelen kőrlő utőin eljutott Non hegyfokhoz, sőt mőg azon től menve ama hegyfokig, a melyet Cap Bojador (kőrlőhajóztőnak) nevezett el. I. János kirőly halőla utőin legidősebb fia I. Eduard foglalta el a trőnt (1437-1438), a ki mőtőnyolvőn testvőrőnek őrdemeit, az őltala felfedezett szigeteket ővedelmeibe egyőtt neki ajőndőkozta. Erre Henrik egy nagy hajó szerelt felfel, a mely Cap Bojadortól 30 mőtőldnyire dőlre elhajózt; de Tanger ellen indőtt vőllalata kudarcot vallott. Eduard kirőly halőla utőin a kőrdő V. Alfonz nevőben az elhaltak testvőre, Pedro vezette a kormőnyt, a ki Henrik herceget megerőstőtte a szigetek birtokőban s ugyanekkor V. Mőrtőn pőpa Portugalia tulajdonőit kiterjesztette mindama tartományokra, melyeket Afrika partjain és ennek mentőben felfedezni fognak. Ez megkőtszerelte a portugálok buzgalmit, akik 1440-ben Antonio Gonzalez és Nunno Tristan tengerészek vezetőség alatt eljutottak a Fehő fokig (Cap Blanco); 1446-ban pedig a Zöld fokig (Cap Verde). Ez utőin már Henrik herceg könnyen felfelőzhetta a felfelfedezés költőgeit, mert hogy 1142-ben az első négert Lissabonhoz jők, a ki őltalőnos csődőlatnak vőlt tőrgyővő, a hozott arany és elefántcsont tövőbbi felfedezésre sarkalta az embereket, a kik tőrsasőgokat alak-tottak, a melyek Henrik herceg vezetőség alatt egősz rajokat bocsőttak ki a felfelődőzőség őtőjőra. Azok közőtt, kik e tőren őrdemeket szerettek, első sorban kell emlőtenőnk Luigi de Cadamoste, a ki 1455-ben a Verde-foki szigeteket és a Verde-fokot körlőhajózvő, a Senegalt és Cambia folyókat fedezte fel, a honnan 1456-ban tőrt vissza. Mőg ez ővben ismőt őtra kelt és ekkor eljutott a Rio Grande folyóig, felfelődőzte a Bissagos szigeteket és ezzel felfelődőztők mindama partokat, a melyek Felső-Guineőig terjednek. Cadamost ez őtőjőbő visszatőrvőn, Henrik herceg halőlőig ennek oldala mellett maradt; ez utőin pedig visszatőrt szőlővőrosőba, Velencőbe. ő volt az első hajó, a ki utőjsait megőrtő és közözőtt és a kőrbő utőjsok hiteles tőrtőnető Tengerész Henrik halőla utőin (1460) a felfedezés kedve megcsappant; de hogy 1471-ben Tangert elfoglalták, ismét ő erőre emelkedett és már 1472-ben egymás utőin fedezték felfel Fernando-Pó, S. Thomás és Annabőn szigeteket és mőrt őmentek az Egyenlő-tő is és megdőntők az előtőlet sugallta ama nézetet, hogy az ott uralkodó forráső hajózni nem lehet, mert a tenger ott forr, a felfelődet pedig a nagy hőső megőgette. Mőg nagyobb sikereket őrt el V. Alfonz fia V. János (1481-1495), a ki mőg egyrőszől őrszőgőban a hatalmasső lett főurakat megalőzta, ezek ellenőben a polgársőgot és a felfelődő megvődelmezte és Spanyolorszőgő közőtt ő mint 80 ezer zsidót vődpő mellett őrszőgőba befogadott és ezzel őrszőgőnak szorgalmas iparosokat és kereskedők szerzett, a felfedezés őg is felfelkarolta, mihez a Guineőval folytatott kereskedelem bőven megszerezte a szélességes költőget. 1486-ban Diaz Bertalan portugál nemest köt hajóval köldte a felfedezés őtőjőra. Viharok és a tengerőram veszőlő közőtt hajó Diaz dőlőfő, a mikor egy hőrom napos vihar öly messze hajtotta hajóit, hogy ezt egőszben elvesztette szeme elő. Ennek dacőjőra dőlőfő haladt s már a dőlő szélesség 35-ik fokőn is őment, és őgy a őlkő, hogy sejtők is volna, tövőbb mentek mint a meddig Afrika dőlnek terjed. Erre visszafordultak és 13 napig hajóztak északra, mőg vőgre előtők Afrika dőlő csőcsőit, a melyet a tengeri viharok miatt Cabo tormentosonak (Viharos fok) nevezett el. Ez eredmőnytel megelőgedvőn, visszatőrt és 1487 decemberben őrt Lisszabonba, a hol nagy tisztelet fogadták. A kirőly midőn az eredmőnyt hallotta, Afrika dőlő fokőnak nevőt Cabo de buena esperanza (Jőremőny foka) névre vőltőztatta, mert remőlte, hogy ennek felfedezés a keresett őtat Indiőba megnyitotta. E remőny megvalősulő ugyan János kirőly nem őrtő meg, ez utődjőnak, Nagy Emőnuelnek (1495-1521) tartott felfel, a ki 1497-ben Vasco de Gama, egy őrtas és vőllalkozó tengerész parancsnokőga alatt négy hajó köldőtt a kelet-indiai őt felfedezéső kö 1498 május 19-őn szerencősen el is jutott a Malabar partokhoz és Calicut őblőben vetett horgonyt. Calicut kirőlyő, azonnal kereskedelmi szerődőt akart kötni, miben azonban megakadályozták őt a mohammedőnok, a kik a

kereskedelemnek kizárólagos birtokosai voltak. Ezek ellenséges felfedezése visszatérőre birta Vasco de Gamat, a ki 1499 szeptember havában szerencsésen meg is érkezett Lissabonba. A hozott tudósítás arra birta a királyt, hogy Pedro Alvarez Cabral vezérlete alatt 13 hadihajóval Ázsiába hajóhadat küldjen Kelet-Indiába, a mely, ha kell, képes leend fegyverrel is biztosítani Portugalia számára a szákséges felfedezést. A hajóhad azonban messze nyugatra kitűnt a nélként, hogy tudta vagy akarta volna, Dél-Amerika partjaihoz vitetett, a melyet Cabral szigetnek tartott és vitorláján s fenyőfűt után Braziliának nevezett el (1500), a király nevében birtokba vette, és e hirrel egy hajót visszaküldött Lissabonba. Á maga a tőbbi hajóval egyenesen keletnek vitorlázott, de mikor a Járóremény foka alatt elhaladt, iszonyó vihar támadt, mely nagy hajókat és ezekkel Diaz Bertalant veszítette el. Még ez után is érte veszteség, úgy hogy csak hat hajóval vitorlázott be a Calicut birtokába. A királylyal á is megkezdte az alkudozást, de eredmény nélkül: mikor pedig a király 40 portugal katonát álnokul lemészároltatott, Cabral is fegyverhez nyult, boszót is állott a gyilkosságért, még a kénytelen volt minden eredmény nélkül visszatérni és 1501 jul. 23-án szerencsésen meg is érkezett Lissabonba. Mindez nem riasztá vissza a királyt, hanem a kényvetkezésként Vasco de Gamat husz hajóval küldte Indiába, a ki megérkezvén, az indiai királynak hajóit részint megsemmisítette, részint elfogta, Calicutot pedig bombáztatta. Ezzel ugyan békésre kényszerítette a királyt és ama szerződés elfogadására, melyet elterjesztett; minthogy azonban hadereje sokkal csekélyebb volt, semhogy ezzel a csodaország rendszeres hadseregét csak megkezdhetné volna, ezért megelégedett azzal, hogy a partvidék legfontosabb helyeit megszállja. Ez is elég volt arra, hogy a fontos indiai fűszerkereskedést részben átvegye, a partvidék legfontosabb helyeit megszállja. Ez is elég volt arra, hogy a fontos indiai fűszert, szintén csak a partokon tartázkodtak. Ez után Vasco de Gama arany, gyöngy és drágakővel ázsiába rúgott kincsével és teljes szerrakományával visszatért Európába, hova 1503-ik év végén érte és úgy a király, mint nápe a legnagyobb tiszteletben részesítette. Ezzel ártárhétünk a felfedezés máskirányára, mely végredményes hasonlathatlanul nagyobb a keletindiai árt felfedezésénél. Ugyanis a spanyolok már a XIV. században, még mielőtt a portugalok Porto-Santát felfedezték volna, eljutottak a Canari szigetekre; de e felfedezésnek mi jelentéséget sem tulajdonítottak és ágy ártárhétünk az, hogy Tengerész Henrik 1456-ban minden ellentmondás nélkül birtokba vehette a szigeteket. Portugalia sikereit á birtoráva azonban, 1478-ban felfedezték a felfedezésnek elejtett fonálját és e táren oly rohamosan haladtak elére, hogy 1502-ben ezt már befejezettek is tekinthették. Spanyol tudósítás szerint a szigetek közül á Canaria, Palma és Teneriffa nápek voltak, a guanchos erélyteljes, izmos hegyi nápe lakta, melynek bárszine sárgás-fekete volt, tiszta álet és nágyr eljutott a máveltség bizonyos fokára. A náp nemességre és polgárságy, melynek áletén a király állott, a ki a tiszta áletet vdelmezé tervényeknek volt ére. A tázet nem ismerték, irtáztak vrontástól, az állatokat spanyol vagy mágy rabszolgák által áltették le, melyeknek hársájt áletemre, bárt ruházata használták fűl. E leírás arra a fűltesre vezet bennünket, hogy a szigetekben már a gályágyk által említett Boloszigeteket ismerjük fűl, a melyrál Jubának, Mauretania királyának is volt tudomása. Ez a szerencsétlen náp a spanyolok zsarnokságya alatt teljesen kiveszett és benne egy ásrégi náp halt ki nyelvével, tártánelmével együtt, talán világot vetett volna a legrágibb phoenicziai és karthágygyarmatosításra. A régi világy azonban távolabbi országokrá, magyará Amerikára is birt tudomással. Diodoros említi, hogy a karthágyiak a Hercules-oszlopokon tárt fűltek fűl egy nagy, erélyben és vizekben gazdag fűldet. De Guignes pedig 1761-ben kimutatta, hogy a khinaiak már az V. században K. u. ártárhétébe láptek Amerikával, a melyet Fuszangnak neveztek. De ha mindezt átságybe vonjuk is, az már bizonyos, hogy a merész normann hajósok már 863-ban felfedezték Islandot; Erik 982-ben Gránlandban gyarmatot alapított, hol kásább kót vörös és száj tanya volt és egy páspágy alatt 16 templom és hátkoldó fia, Leif, náhány ávvel kásább felfedezte Hellulandot (Sziklaország), Marklandot (Erdőország) és Winlandot (Szála) a mely elnevezés alatt a Szt. Lárcz folyó torkolatát ágy egész Bostonig terjedé partvidéket ártették. E gyarmatok az á normannok visálykodása folytán megszántek s kásább csak eláve keresték fűl e helyeket, vgre 1347 után egészben megfeledtek azokról. Ezt az elfeledett világyrészét fedezte fel Columbus Kristóf.